

Nr 920

Av herr **Wachtmeister m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 195, angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.

I proposition nr 195 föreslår Kungl. Maj:t bl. a. en viss samordning mellan reservpension och allmän tilläggspension. I princip torde vid bifall till propositionen den föreslagna samordningsregeln komma att medföra att vid full tilläggspension hela det nu utgående rörliga tillägget å reservpensionens grundbelopp bortfaller. Grundbeloppen däremot lämnas utanför samordningen.

Närmast aktuella reservbefälsförfattningar torde vara 1927 års reservbefälsförordningar för armén, flottan, kustartilleriet, mariningenjörkåren i flottans reserv, marinintendenturkåren i flottans reserv, marinläkarkåren i flottans reserv, 1934 års förordning angående personal i flygvapnets reserv samt 1937 års förordning angående väg- och vattenbyggnadskåren. Gemensamt för dessa förordningar är att i desamma icke intagits föreskrift om rätt till rörligt tillägg å grundbeloppen. Föreskrifterna härom ha meddelats separat. Viss omreglering av grundbeloppen enligt här nämnda förordningar skedde under åren 1946 och 1947.

I sammanhanget tillämpliga reservbefälsförfattningar i övrigt äro 1943 års reservbefälskungörelser för armén, marinen och flygvapnet och 1951 års kungörelse angående väg- och vattenbyggnadskåren. Kungörelserna ha det gemensamt, att redan i ursprungsförfattningarna inskrivits rätten för den pensionsberättigade att å reservpensionens grundbelopp åtnjuta rörligt tillägg under samma förutsättningar och enligt enahanda grunder som i allmänna tjänstepensionsreglementet sägs. Omreglering av grundbeloppen skedde år 1947. De nya grundbeloppen ha därefter intagits i reservbefälskungörelserna med — formellt angivet — oförändrad rätt till rörligt tillägg.

1943 års reservbefälskungörelser (motsvarande) innehålla vissa samordningsregler mellan reservpension och lön av statsmedel eller eljest enligt bestämmelser som av Kungl. Maj:t meddelats, varå rörligt tillägg utgår, eller tjänstepension, som utgöres av grundbelopp och rörligt tillägg. Dessa samordningsregler intogos redan vid tillkomsten av 1943 års reservbefälskungörelser (motsvarande).

I fall där rörligt tillägg kan utgå å reservpensionens grundbelopp är procenttalet för innevarande år 115,6. I praktiken är alltså f. n. i här av-

sedda fall reservpensionen mer än dubbelt så stor som grundbeloppen. Om anledningen härtill torde vara att antaga, att det ur rekryteringsfrämjande synpunkt bedömts vara erforderligt att låta utlovade pensionsförmåner följa den allmänna prisutvecklingen.

Frågan huruvida reservpensionsförmånen har karaktär av pensionsförmån eller icke får anses vara oklar. Redan i sitt yttrande över 1942 års reservbefälssakkunnigas förslag, vilket ligger till grund för 1943 års reservbefälsskungörelser, uttalade statskontoret, att reservpension knappast torde vara att anse som en vanlig tjänstepension utan närmast som en premie, avsedd att underlätta reservpersonalens rekrytering och kompensera densamma för de särskilda kostnader och olägenheter som reservtjänstgöringen förde med sig. 1954 års befälsutredning uttalade också, att reservpensionen till sin grundkaraktär vore att betrakta som en premie med syfte att verka rekryteringsfrämjande och kompenserande för de insatser och uppoffringar som reservanställningen innebure.

Ett intressant uttalande om reservpensionen återfinnes vidare i den av Kommittén för lagfäst tilläggs pension utgivna broschyren "Tjänstemännen och pensionsreformen" (Tiden 1957, s. 18). Under rubriken "Invändningar mot förslag 1" ställes följande fråga: "Förlorar jag andra utlovade pensionsförmåner, t. ex. min reservofficerspension?" Kommittén svarar: "Nej, om utlovade pensionsförmåner är juridiskt bindande i dag, kommer de att vara det även efter det den lagfästa rätten till tjänstepension trätt i kraft."

Utan att ingå på frågan om det juridiskt bindande i *utlovade pensionsförmåner*, vilka enligt 1943 års reservbefälsskungörelser utgöras av grundbelopp och rörliga tilläggsförmåner å dessa, kommer det praktiska resultatet av ett bifall till den nu föreliggande propositionen att bli att det rörliga tillägget å reservpensionens grundbelopp helt kommer att i sinom tid förloras av ett betydande antal reservbefäl. Detta måste föranleda stor tveksamhet om det rättmätiga i att biträda propositionen i nuvarande skick. Denna tveksamhet blir desto större som ju staten för det närmast berörda reservbefälet inbetalar en mycket obetydlig ATP-avgift med anledning av tjänstgöringen som reservbefäl. Verkningarna av samordningen komma nämligen att gå ut över det i sin civila gärning kommunalt eller privat anställda reservbefälet.

Frågan om den föreslagna samordningen har också andra aspekter än de hittills berörda. Genom den i år utfärdade och den 1 juli 1962 ikraftträdde nya reservbefälsskungörelsen för krigsmakten, till vilken riksdagen hade att i viss mån taga ställning genom Kungl. Maj:ts proposition nr 78 till vårriksdagen angående premiesystem för viss reservpersonal vid krigsmakten, har pensionssystemet i princip utbytt mot ett premiesystem för reservpersonalen. Detta kan väl tolkas så att den av statskontoret på sin

tid uttalade, här inledningsvis återgivna uppfattningen om reservpensionens grundkaraktär numera vunnit anslutning. Därav följer emellertid *icke*, att pensionssystemet omedelbart kan avvecklas. Möjlighet att välja mellan pensionssystemet och premiesystemet föreligger för reservofficerare vid armén intill utgången av innevarande år; dock endast om vederbörande under år 1961 uppnådde en levnadsålder av högst 42 år. Motsvarande möjlighet kommer att under år 1963 föreligga för övrig reservpersonal inom krigsmakten, dock endast om vederbörande under sagda år uppnår en levnadsålder av högst 42 år. Det är emellertid att märka, att reservutnämning under åren 1961 och 1962 förekommit enligt 1943 års reservbefälskungörelse bland arméns reservofficersutbildade värnpliktiga av den anledningen, att man önskat bereda den som före den 1 oktober 1960 underskrivit förbindelse om officersutbildning möjlighet att vinna anställning inom reserven på vid tidpunkten för förbindelsens underskrivande gällande villkor. Antalet berörda torde uppgå till omkring 450, vilka nu och vid bifall till propositionen ha att välja antingen mellan de försämrade pensionsförmåner, vilka för deras vidkommande blir resultatet, eller ock att begära sitt entledigande för att ånyo vinna anställning såsom reservofficersaspiranter och genomgå den inom armén 200 dagar längre grundutbildning, som numera kräves för att vinna anställning som reservofficer. Det bör därför uppmärksammas, att reservbefälets pensionsfråga har aktualitet åtminstone ett halvt sekel framåt.

Bland arméns reservofficerare torde frågan om — i förekommande fall — övergång till det s. k. reservbefälssystem 60 i mycket kommit att sammankopplas med spørsmålet om en samordning mellan reservpension och ATP. Det vill synas, som om förlängningen av övergångstiden till det nya systemet (sådan förlängning har skett två gånger) väsentligen sammanhängt med oklarhet inom Kungl. Maj:ts kansli, vilken ställning där skulle komma att tagas till samordningsfrågan. Denna osäkerhet synes nu skingrad. Anledning torde på personalhåll ha förelegat för antagandet, att samordningsfrågan avförts från dagordningen och att personalen haft att taga ställning med beaktande av de individuella fördelar av olika slag som det ena eller andra av vederlagssystemen eljest bedömts komma att giva. Någon tvekan om att den inflytelserika grupp, som reservbefälet onekligen utgör i fråga om försvarets personalrekrytering, kommer att finna sig oroväckande illa behandlad lär icke kunna råda.

Detta kan medföra icke önskvärda följdverkningar. Vederlagssystemet med reservpension har, bland annat, syftet att stimulera ett kvarblivande i reservanställningen. För flertalet reservpersonal gäller nämligen, att avgång med vederlagsrätt föreligger vid levnadsåldrarna 38, 47 eller 55 år och att vederlagsrätten ökar med varje period, vederbörande kvarstannar i sin anställning och fullgör därmed förenad tjänstgöringsskyldighet.

Den nu föreslagna samordningen kan knappast tänkas öka villigheten till sådant kvarstannande.

Det måste därför anses rimligt, att innan riksdagen tar slutlig ställning till frågan om reservpensionernas samordning med tilläggs pension ett klarläggande sker av dels billigheten gentemot reservpersonalen av den föreslagna samordningen och dels av dennas inverkan på möjligheterna att kunna kvarhålla personalen i försvarets reservkårer. I avvaktan härpå anser vi, att förvarande proposition i vad avser här berörd samordning icke bör bifallas.

Under återopande av vad som sålunda anförts hemställer vi,
att propositionen nr 195 icke bifalles av riksdagen i vad
avser samordning mellan reservpension och allmän tilläggs-
pension.

Stockholm den 15 november 1962

Hans Wachtmeister

F.-A. Hamilton

Gunnar Gustafsson

Thorbjörn Fälldin

Per Edvin Sköld

Erik Tobé

Per Svensson
i Stenkyrka